

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA.410.006.01.2018
P/18/023

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach
ul. Powstańców 29, 40-039 Katowice
T +48 32 784 42 00, F +48 32 784 42 30
lka@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/18/023 – Transfer wiedzy i technologii poprzez spółki jednostek naukowych ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	1. Mariusz Podolski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/86/2018 z dnia 16 marca 2018 r. 2. Krzysztof Baron, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/75/2018 r. z dnia 6 marca 2018 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Uniwersytet Śląski w Katowicach, ul. Bankowa 12, 40-007 Katowice ²
Kierownik jednostki kontrolowanej	Andrzej Kowalczyk, Rektor Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach ³ (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, działania związane z procesem utworzenia we wrześniu 2014 r. spółki celowej SPIN-US sp. z o.o.⁴ przeprowadzone zostały prawidłowo. Spółce powierzono realizację projektów wykorzystujących powstałe w ramach działalności *Uczelni* prawa własności intelektualnej, zapewniono jej środki na prowadzenie działalności, a wniesione do niej prawa do wyników badań naukowych i prac rozwojowych umożliwiły spółce generowanie przychodów.

W efekcie, powierzenie spółce zarządzania prawami do wyników badań naukowych lub do know-how pozwoliło na to, że *Uczelnia* osiągnęła w okresie od powołania spółki do 26 kwietnia 2018 r. korzyści z tego tytułu w łącznej wysokości 42.950 zł⁵.

Powołana przez *Uczelnię* Rada Nadzorcza w prawidłowy sposób realizowała zadania związane z nadzorem nad działalnością *Spółki*, w szczególności poprzez opiniowanie sprawozdań z działalności *spółki* i jej sprawozdań finansowych, a także jej planów strategicznych. Stwierdzono również, że *Uczelnia*, będąca jedynym wspólnikiem *spółki*, wywiązywała się ze swoich obowiązków wynikających z przepisów ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych⁶.

¹ Okres objęty kontrolą to lata 2013-2017 (do czasu zakończenia kontroli, tj. 26 kwietnia 2018 r.) i okres wcześniejszy, jeżeli zaistniałe wówczas zdarzenia miały wpływ na kontrolowaną działalność.

² Zwany dalej *Uczelnią* lub *UŚ*.

³ Zwany dalej *Rektorem*, który pełni funkcję od 1 września 2016 r., a w okresie od 1 września 2012 r. do 31 sierpnia 2016 r. funkcję tę pełnił Wiesław Banyś.

⁴ Zwaną dalej „*Spółką*”.

⁵ Dywidenda z zysku wypracowanego przez *spółkę*.

⁶ Dz. U. z 2017 r. poz. 1577 ze zm., zwana dalej *Ksh*.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu
faktycznego

1. Utworzenie spółki celowej oraz jej wyposażenie przez Uczelnię

1. W 2013 r., tj. roku poprzedzającym utworzenie spółki celowej, *Uczelnia* zgłosiła w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej dwa znaki towarowe, jeden wzór użytkowy oraz 25 wynalazków. Uzyskała też cztery patenty.

(dowód: akta kontroli, str. 4-15)

W latach 2013-2017 pracownicy *Uczelni* założyli dziewięć tzw. „firm odpryskowych”, z czego: w 2013 r. trzy firmy typu spin-out, w 2016 r. trzy firmy typu spin-off, a w 2017 r. jedną firmę typu spin-off oraz dwie firmy typu spin-out.

(dowód: akta kontroli, str. 239-273, 348-359)

Dnia 24 stycznia 2012 r. Senat *Uczelni* podjął uchwałę ws. przyjęcia *Strategii Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego na lata 2012-2020*. W uchwale tej stwierdzono m.in., iż „Jednym z priorytetowych celów UŚ jest tworzenie i rozwijanie sieci relacji ze światem gospodarki dla pełnego wykorzystania możliwości *Uczelni* w zakresie komercjalizacji wyników badań naukowych”. Realizując powyższy cel, UŚ utworzył spółkę celową SPIN-US sp. z o.o., co poprzedzone zostało dokonaniem⁷:

- inwentaryzacji i aktualizacji zasobów intelektualnych oraz oceny potencjału komercyjnego UŚ,
- oceny potencjału komercyjnego i gotowości operacyjnej zasobów UŚ,
- opracowania strategii komercjalizacji,
- wyceny trzech technologii wskazanych do komercjalizacji,
- opracowania dokumentów *Spółki* celowej i dokumentów niezbędnych rejestracji i funkcjonowania *Spółki*, w tym ekonomiczne uzasadnienie jej utworzenia, tj. polityki inwestycyjnej spółki oraz biznesplanu.

Jednostką organizacyjną *Uczelni* odpowiedzialną za realizację tego zadania oraz koordynowanie ww. działań było powołane w październiku 2011 r. Biuro Współpracy z Gospodarką.

(dowód: akta kontroli, str. 16-88)

2. Dnia 24 czerwca 2014 r. Senat *Uczelni* podjął uchwałę nr 315 w sprawie wyrażenia zgody na utworzenie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (spółki celowej) o roboczej nazwie *SPIN-US sp. z o.o.*, której celem miała być komercjalizacja wyników badań naukowych, prac rozwojowych powstałych w UŚ oraz transfer wiedzy z *Uczelni* do gospodarki. Zgodnie z tą uchwałą, *Uczelnia* obejmowała 100% udziałów spółki celowej. W związku ze zmianą art. 86a ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym⁸, dnia 23 czerwca 2015 r. Senat podjął uchwałę nr 480 w sprawie zmian w statucie UŚ, zgodnie z którą *Uczelnia* w celu komercjalizacji pośredniej może tworzyć wyłącznie jednoosobową spółkę kapitałową (spółkę celową), a także przystąpić do spółki celowej utworzonej wyłącznie przez inne uczelnie publiczne.

(dowód: akta kontroli, str. 89-95)

⁷ Działania realizowano w okresie od 1 października 2013 r. do 30 września 2014 r. w ramach umowy SPIN-TECH-K1/PJB1/4/7/NCBR/13 zawartej dnia 24 października 2013 r. z Narodowym Centrum Badań i Rozwoju na projekt pn. *SPIN-US Przygotowanie do powołania spółki celowej Uniwersytetu Śląskiego*.

⁸ Dz. U. z 2017 r., poz. 2183 ze zm., zwaną dalej „Psw”.

Spółka została utworzona dnia 23 września 2014 r., na podstawie aktu założycielskiego, przyjętego w formie aktu notarialnego⁹.

(dowód: akta kontroli, str. 96-118)

3. Ustalony w akcie założycielskim kapitał zakładowy *Spółki* w wysokości 81,2 tys. zł pokryty został przez *Uczelnię* wkładem pieniężnym w kwocie 50 tys. zł oraz aportem o wartości 31,2 tys. zł, w postaci technologii¹⁰. Wartość aportu ustalona została w drodze wyceny metodą kosztową z podejściem odtworzeniowym, sporządzonej na etapie przygotowania do utworzenia *Spółki*. Związane z przekazaniem aportu należności z tytułu podatku VAT i CIT zostały uregulowane przez *Uczelnię*.

(dowód: akta kontroli, str. 96-113, 119-135)

4. Wartość aportu wniesionego do *Spółki* ustalona została w okresie maj - lipiec 2014 r. przez firmę *Brante Partners*.

(dowód: akta kontroli, str. 16-88, 96-113, 119-124)

5. W akcie założycielskim *Spółki* określono w szczególności:

- przedmiot jej działalności¹¹, w tym obszary mogące służyć do wdrażania wyników badań naukowych lub przygotowania do ich wdrażania;
- sposób pokrycia kapitału zakładowego *Spółki* oraz liczbę i wartość nominalną objętych udziałów;
- sposób reprezentacji *Spółki*;
- sposób powołania i odwołania prezesa zarządu i jego członków;
- zasady wynagradzania członków zarządu oraz rady nadzorczej;
- sposób powołania i odwołania członków rady nadzorczej.

(dowód: akta kontroli, str. 96-118)

6. Zarządzeniem nr 17 z dnia 29 stycznia 2015 r. Rektor *UŚ* powierzył *Spółce* zarządzanie prawami do wyników badań naukowych lub prac rozwojowych oraz know-how związanego z tymi prawami na warunkach określonych w odpłatnej umowie. Dnia 1 maja 2015 r. pomiędzy *Uczelnią* a *Spółką* zawarta została umowa o zarządzanie prawami do wyników badań naukowych lub prac rozwojowych oraz know-how związanego z tymi wynikami, z terminem obowiązywania od 1 maja 2015 r. do 30 kwietnia 2016 r. Z tego tytułu *Spółce* przysługiwało ryczałtowe wynagrodzenie miesięczne w wysokości 10 tys. zł netto plus podatek VAT oraz prowizja z tytułu skomercjalizowania określonych praw do wyników badań naukowych/prac rozwojowych/know-how w wysokości: 10% dochodu z tytułu sprzedaży, 5% od wartości netto świadczeń okresowych z tytułu odpłatnego oddania w użytkowanie (§ 7). Ponadto, postanowienia umowy zobowiązywały *Spółkę*, między innymi, do:

- uzyskania zgody *Uczelni* na podjęcie czynności mogących spowodować nabycie jakichkolwiek praw lub zaciągnięcie zobowiązań po stronie *UŚ* (§ 3 pkt 4);

⁹ Akt notarialny: Repertorium „A” Nr 60338/2014 zawarty w Kancelarii Notarialnej Danuta Telecka-Kotula, Adam Robak s.c. w Katowicach i podpisany przez prawidłowo umocowanego Rektora *UŚ*.

¹⁰ Wynalazek *Sposób otrzymywania struktur zawierających cząstki o rozmiarach nanometrycznych i/lub submikrometrycznych na różnych nośnikach* objęty patentem P.405270.

¹¹ Wśród 33 zakresów potencjalnej działalności *Spółki* ujęto takie jak:

- *Dzierżawa własności intelektualnej i podobnych produktów z wyłączeniem prac chronionych prawem autorskim* (PKD 77.40),
- *Badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie pozostałych nauk przyrodniczych i technicznych* (PKD 72.19.Z),
- *Pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, gdzie indziej niesklasyfikowana* (PKD 74.90.Z).

- nieujawniania bez zgody *Uczelni* żadnych informacji udostępnionych jej w ramach tej umowy (§ 6 pkt 1);
- przedkładania *Uczelni* kwartalnych sprawozdań z realizacji umowy począwszy od III kw. 2015 r. (§ 8 pkt 1) i sprawozdania końcowego z realizacji umowy (§ 8 pkt 4);
- udostępniania i udzielania *UŚ*, w każdym czasie, dodatkowych informacji lub wyjaśnień dotyczących realizacji umowy (§ 8 pkt 3).

Spółka nie dysponowała prawem do przenoszenia praw i obowiązków przysługujących na mocy przedmiotowej umowy na osoby trzecie (§ 9).

Uczelnia terminowo uregulowała wszystkie zobowiązania wobec *Spółki* wynikające z ww. umowy (łącznie 120 tys. zł netto + VAT).

Spółka terminowo przedkładała *Uczelni* wymagane umową sprawozdania okresowe oraz sprawozdanie końcowe z realizacji przedmiotowej umowy. Kanclerz wyjaśniła, że powodem zawarcia umowy odpłatnej była konieczność zapewnienia nowopowstałej spółce celowej środków na efektywną działalność operacyjną w początkowym okresie jej istnienia, a kolejne umowy były już zawierane, jako umowy nieodpłatne.

(dowód: akta kontroli, str. 158-159, 339)

Na podstawie zarządzeń Rektora nr 86 z dnia 8 września 2016 r. oraz nr 138 z dnia 20 września 2017 r. *Spółce* powierzono zarządzanie prawami do wyników badań naukowych lub prac rozwojowych oraz know-how związanego z tymi prawami w umowach nieodpłatnych. Również w przypadku tych umów, *Spółka* terminowo przedkładała *Uczelni* wymagane sprawozdania okresowe oraz sprawozdanie końcowe z realizacji umowy.

(dowód: akta kontroli, str. 158-159, 339)

7. *Uczelnia* nie skorzystała z możliwości wynikającej z nowelizacji art. 86a Psw, która poprzez wprowadzenie ust. 1a, pozwoliła uczelniom na tworzenie od 1 stycznia 2017 r. więcej niż jednej spółki celowej. Kanclerz wyjaśniła, że „*Uczelnia utworzyła zgodnie z ustawą Psw jedną spółkę celową do komercjalizacji pośredniej, do tworzenia kolejnych takich podmiotów nie ma na obecną chwilę przesłanek, w tym w szczególności o charakterze ekonomicznym*”.

(dowód: akta kontroli, str. 160)

8. W terminie określonym w art. 46 pkt 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw*¹², Senat *UŚ* przyjął „*Regulamin ochrony, korzystania i zarządzania wynikami prac intelektualnych na UŚ oraz zasad ich komercjalizacji*”¹³ oraz „*Regulamin korzystania z infrastruktury badawczej UŚ*”¹⁴, przy czym regulaminy te zawierały wszystkie elementy określone w art. 86c ust. 1 i 2 Psw.

(dowód: akta kontroli, str. 161-238, 276)

9. W wyniku podziału zysku za rok 2016 *Uczelnia* otrzymała od *Spółki* dywidendę w wysokości 42.950 zł¹⁵, a otrzymane środki zostały wykorzystane na cele statutowe. Była to jedyna dywidenda wypłacona *UŚ* przez *Spółkę*. Zyski¹⁶

¹² Dz. U. z 2014 r. poz. 1198 ze zm.

¹³ Uchwała nr 430 Senatu *UŚ* z dnia 24 marca 2015 r.

¹⁴ Uchwała nr 431 Senatu *UŚ* z dnia 24 marca 2015 r.

¹⁵ Wypracowany zysk za 2016 r.: 141.290,68 zł, z którego dywidenda w kwocie 42.950 zł została przekazana na rachunek bankowy *Uczelni* dnia 5 stycznia 2017 r.

¹⁶ W 2015 r. zysk w kwocie 101.819,92 zł, w 2017 r. zysk w kwocie 113.723,89 zł, w 2017 r. zysk w kwocie: 113.732,89 zł

wypracowane przez *Spółkę* w pozostałych latach przeznaczone były na jej kapitał zapasowy.

(dowód: akta kontroli, str. 274-275, 278, 340-347)

10. W latach 2014-2016, z tytułu komercjalizacji pośredniej wynalazku pn. „Sposób otrzymania modyfikowanych poliestrów, zwłaszcza poliwęglanu, o właściwościach antybakteryjnych, stosowanych w druku przestrzennym”, *Uczelnia* przekazała sześciu swoim pracownikom przysługujące im - zgodnie z art. 86f ust. 1 pkt 2 *Psw* - wynagrodzenie w łącznej wysokości 12.885 zł¹⁷.

(dowód: akta kontroli, str. 277)

Ocena częściowa

Uczelnia prawidłowo utworzyła spółkę celową SPIN-US sp. z o.o., zapewniając jej środki na prowadzenie działalności statutowej. Podjęcie decyzji o jej utworzeniu poprzedzone zostało dokonaniem analizy potwierdzającej zasadność tej decyzji, a jej utworzenie nastąpiło za zgodą Senatu *UŚ* wyrażoną w stosownej uchwale. W akcie założycielskim *Spółki* w należyty sposób zabezpieczono interes *Uczelni* oraz określono zakres i zasady działania *Spółki*. Wniesiony przez *Uczelnię* wkład, był wystarczający do rozpoczęcia przez *Spółkę* działalności oraz do realizacji celów, dla których została powołana.

Powierzenie *Spółce* zarządzania prawami własności przemysłowej w zakresie komercjalizacji bezpośredniej nastąpiło w drodze umowy, w której uregulowano sposób przekazywania korzyści z tytułu sprawowanego zarządu, a także zobowiązano *Spółkę* do zwrotnego przeniesienia praw z chwilą zakończenia zarządu. Z tytułu wypłaconej przez *Spółkę* dywidendy, *UŚ* uzyskał przychody w łącznej wysokości 42.950 zł.

Uczelnia terminowo wprowadziła regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi, prawami własności przemysłowej oraz określający zasady ich komercjalizacji oraz regulamin korzystania z jej infrastruktury. Regulaminy te zostały uchwalone zgodnie z zasadami określonymi w art. 86c ust. 1 i 2 *Psw*. Przysługujące pracownikom w następstwie komercjalizacji pośredniej środki zostały naliczone i przekazane im przez *Uczelnię* w prawidłowej wysokości.

2. Nadzór Uczelni nad działalnością utworzonej spółki

Opis stanu faktycznego

1. W latach 2014-2018 (do 26 kwietnia) *Uczelnia* wywiązywała się z obowiązków wynikających z przepisów *Ksh*, a w szczególności w drodze uchwał zgromadzenia wspólników *Spółki* rozstrzygano takie sprawy jak:

- dokonywanie zmian w akcie założycielskim *Spółki*,
- rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań Zarządu z działalności *Spółki*,
- rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań finansowych za kolejne lata obrotowe,
- udzielanie absolutorium członkom organów *Spółki* z wykonania przez nich obowiązków,

a także wymagane aktem założycielskim *Spółki* rozporządzanie prawem lub zaciąganie zobowiązań o wartości przekraczającej 250.000 zł.

(dowód: akta kontroli, str. 103, 279-337, 340-347)

2. Dnia 4 lutego 2016 r. akt założycielski *Spółki* został zmieniony, co nastąpiło w drodze uchwały Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników przyjętej w formie

¹⁷ Po 2.147,50 zł brutto dla każdego z nich.

aktu notarialnego¹⁸. Zmiana dotyczyła rozszerzenia przedmiotu działalności *Spółki* o pięć zakresów oznaczonych w PKD numerami 72.19.Z, 74.90.Z, 64.99.Z, 96.09.Z oraz 68.20.Z.

(dowód: akta kontroli, str. 114-118)

Od dnia utworzenia *Spółki*, Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników trzykrotnie podejmowało uchwały o podniesieniu kapitału zakładowego *Spółki*. I tak:

- 19 września 2016 r. podwyższono kapitał zakładowy o 150.000 tys. zł wkład pieniężny);
- 7 listopada 2016 r. podwyższono kapitał zakładowy o 85.900 zł (aport);
- 17 listopada 2017 r. podwyższono kapitał zakładowy o 79.000 zł (wkład pieniężny).

(dowód: akta kontroli, str. 119-135)

3. W latach 2014-2017 zwyczajne zgromadzenia wspólników odbywały się w terminie nieprzekraczającym 6 miesięcy po upływie każdego okresu obrotowego.

(dowód: akta kontroli, str. 279, 343-347)

4. Żadne ze zgromadzeń wspólników odbytych w latach 2015-2018 nie zostało zwołane przez Radę Nadzorczą.

(dowód: akta kontroli, str. 279-337, 343-347)

5. Żadne z nadzwyczajnych zgromadzeń wspólników odbytych w latach 2015-2018 nie zostało zwołane na skutek żądania *Uczelni*.

(dowód: akta kontroli, str. 279-337, 343-347)

6. Kanclerz wyjaśniła, że kontrola *Spółki* była prowadzona przez *Uczelnię* poprzez Radę Nadzorczą posiadającą do tego wystarczające kompetencje¹⁹. W kolejnych latach Rada Nadzorcza wyrażała opinię o sprawozdaniach z działalności *Spółki*, sprawozdaniach finansowych, planach strategicznych *Spółki* oraz o planowanym sposobie podziału zysku i w sprawie udzielenia Zarządowi absolutorium.

(dowód: akta kontroli, str. 279, 360)

Ocena częściowa

Nadzór *Uczelni* nad *Spółką* był prawidłowy i skuteczny. *Uczelnia* przestrzegała określonych w akcie założycielskim *Spółki* postanowień i dokonywała przeglądu oraz weryfikacji otrzymywanych od *Spółki* raportów okresowych i końcowych.

Uczelnia korzystała z przysługującego jej, jako wspólnikowi prawa kontroli poprzez ustanowioną przez siebie Radę Nadzorczą, mającą pełny wgląd we wszystkie dokumenty *Spółki*. *Uczelnia* wywiązywała się ze swoich obowiązków wobec *Spółki* wynikających z *Ksh*. Wszystkie sprawy wymagające uchwał zgromadzenia wspólników były realizowane prawidłowo i terminowo.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

¹⁸ Kancelaria Notarialna s.c. Aleksandra Lesiak, Ewa Sliwińska Notariusze, ul. Młyńska 2, 40-098 Katowice, Repertorium „A” Nr 1093/2016.

¹⁹ Członkami Rady Nadzorczej byli: Prorektor ds. współpracy z gospodarką, Kanclerz oraz Zastępca Kanclerza ds. rozwoju i współpracy z gospodarką.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁰, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Katowicach.

Katowice, dnia 17 maja 2018 r.

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

**Kontroler
Mariusz Podolski
Gł. specjalista kontroli państwowej**

.....

²⁰ Dz. U. z 2017 r., poz. 524.